

บทที่ 11

การแนะแนวในโรงเรียน

วัตถุประสงค์

หลังจากที่นักศึกษาได้เรียนจบบทนี้แล้ว นักศึกษาจะสามารถ

1. อธิบายความหมายของคำว่า “แนะแนว” ได้
2. เล่าประวัติการแนะแนวในประเทศไทยได้
3. ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนได้อย่างน้อย 3 ข้อ
4. บอกได้ว่าการแนะแนวมีกี่ประเภท อะไรบ้าง
5. บอกได้ว่าการจัดบริการแนะแนวควรจัดให้มีกี่บริการ อะไรบ้าง
6. เปรียบเทียบได้ว่าบริการแต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
7. เข้าใจและอธิบายได้ว่า ครูในโรงเรียนมีบทบาทต่อการบริการแนะแนวในโรงเรียนได้

อย่างไร

การแนะแนวในโรงเรียน

ในปัจจุบันนี้บริการแนะแนวนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียน ดังจะเห็นได้ว่าทุกโรงเรียนต้องมีการจัดแนะแนวขึ้นและมีครูแนะแนวซึ่งได้รับการฝึกฝนมาโดยตรงทำหน้าที่ประจำอยู่รวมทั้งมีชั่วโมงแนะแนวหรือชั่วโมงกิจกรรมสำรวจกำหนดไว้ในหลักสูตรสำหรับงานทางฝ่ายแนะแนวโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะปัญหาต่างๆ ของนักเรียนในโรงเรียนมีมากมาย และจำเป็นต้องช่วยกันแก้ไข รวมทั้งเสริมสร้างและป้องกันมิให้ปัญหาต่างๆ เหล่านั้นเกิดขึ้น ลุกลามต่อไป ดังนั้นในฐานะที่เราเป็นครูในโรงเรียน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นครูแนะแนวโดยตรงก็ควร จะได้มีความเข้าใจในเรื่องของงานแนะแนวในโรงเรียนด้วย ทั้งนี้เพราะงานบริการแนะแนวเป็นงาน ที่มีประโยชน์แก่ตัวนักเรียนและต่อการบริหารงานของโรงเรียนอย่างมาก และงานบริการแนะแนว จะสามารถดำเนินไปได้ดีเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับบุคลากรทุก ๆ คนในโรงเรียนนั่นเอง

ความหมายของการแนะแนว

“แนะแนว” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Guidance”

สำหรับความหมายของการแนะแนวนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น แคร์โร เอช มิลเลอร์ (Carroll H. Miller (1971) ให้คำจำกัดความของการแนะแนวว่า หมายถึง กระบวนการ ที่ช่วยให้บุคคลได้รู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บุคคลสามารถตัดสินใจและวางแผนการใน อนาคตของตนได้อย่างเหมาะสม

โฮแรช บี อิงลิช และ เอวา แชมป์นีย์ อิงลิช (Horace B. English and Ava Cham- pney English) (1970) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือก ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเขาจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต

เลสเตอร์ เอ็น ดาวนิง (Lester N. Downing) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ จัดขึ้นโดยบุคคลที่ได้รับการอบรมมาเป็นพิเศษ เพื่อช่วยเหลือบุคคลในการปรับตัว และส่งเสริมให้ บุคคลได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2520) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจ ตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า ตัดสินใจได้ว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า ในชีวิตได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

วารินทร์ สายโอบเอื้อ (2522) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อให้รู้จักเลือกสรรสิ่งที่เหมาะสม รู้จักปรับปรุงตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และให้รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเกิดแก่เขาได้ด้วยตนเอง

จากคำจำกัดความต่าง ๆ ของการแนะแนว สามารถสรุปได้ว่า

การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลเพื่อให้เขาเข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม และสามารถตัดสินใจด้วยตนเองในการที่จะป้องกัน แก้ปัญหา ตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทุก ๆ ด้าน

ประวัติของการแนะแนวในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทย

การแนะแนวได้เริ่มขึ้นในสหรัฐอเมริกา ก่อนโดย แฟรงค์ พาร์สันส์ (Frank Parsons) ซึ่งเขาได้ก่อตั้ง “สำนักงานอาชีพ” (Vocational Bureau) ขึ้นที่เมืองบอสตัน สหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1908 พาร์สันส์ได้แต่งหนังสือเรื่อง “การเลือกอาชีพ” (Choosing a Vocation) และบัญญัติศัพท์ “การแนะแนวอาชีพ” (Vocational Guidance) ขึ้น จึงทำให้พาร์สันส์ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ ต่อมางานแนะแนวได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการแนะแนวทางการศึกษาและแนะแนวปัญหาส่วนตัวอื่น ๆ

เมื่อปี ค.ศ. 1909 ได้เริ่มมีการแนะแนวในโรงเรียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแนะแนวนักเรียนเกี่ยวกับการเลือกวิชาและหลักสูตรที่เหมาะสมกับตนเอง

ค.ศ. 1913 ได้มีการจัดตั้ง “สมาคมแนะแนวอาชีพแห่งชาติ” ขึ้น

ค.ศ. 1914 ทรูแมน แอล เคลลีย์ (Truman L. Kelley) ได้บัญญัติศัพท์ “การแนะแนวการศึกษา” ขึ้น

ค.ศ. 1920 วิลเลียม เอ็ม พรอคเตอร์ (William M. Proctor) ได้เน้นให้เห็นว่าการแนะแนวมีขอบเขตกว้างกว่าการแนะแนวการศึกษา และการแนะแนวอาชีพ โดยรวมถึงการช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการปรับตัวในชีวิตด้วย

ค.ศ. 1932 จอน เอ็ม บรีเวอร์ (John M. Brewer) ได้จัดหลักสูตรการผลิตนักแนะแนวขึ้นในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และหลังจากนั้นได้จัดให้มีหลักสูตรการแนะแนวขึ้นในมหาวิทยาลัยขึ้นอีกหลายแห่ง

ต่อจากนั้นได้มีการขยายขอบเขตของการแนะแนวออกไป และมีการปรับปรุงรวมทั้งได้พัฒนากลวิธีต่าง ๆ ในการแนะแนวขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ “บริการให้คำปรึกษา” (Counseling) ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไป

สำหรับการแนะนำในประเทศไทยนั้น ได้ทำกันมานานพอสมควรเช่นกัน โดยไม่ทราบว่ามีกันตั้งแต่เมื่อใดเพราะการศึกษาของเราแต่เดิมจะอยู่กับวัด พระเป็นผู้ให้ความรู้และในขณะเดียวกันก็มีการแนะนำไปด้วย ดังนั้นส่วนใหญ่มักจะออกมาในรูปของการ “แนะนำ” มากกว่า “แนะนำ” และได้เริ่มมีการแนะนำอย่างจริงจังดังนี้

พ.ศ. 2491 ได้เริ่มจัดตั้ง “กองการศึกษาประชากร” ขึ้นในกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการเพื่อจัดบริการให้ผู้ปกครองมารับคำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกแนวทางศึกษาและอาชีพของเด็ก

พ.ศ. 2495 ได้เปลี่ยนชื่อ “กองการศึกษาประชากร” เป็น “กองเผยแพร่การศึกษา” ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แผนก คือ “แผนกเผยแพร่การศึกษา” และ “แผนกแนะนำการศึกษาและอาชีพ” และกรมอาชีวศึกษาได้จัดตั้ง “กองส่งเสริมอาชีพ” ขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 แผนกคือ “แผนกตรวจสอบและแนะนำ” และ “แผนกอาชีพสหเคราะห์” (เพื่อหางานให้ผู้สำเร็จการศึกษาแล้วหรือผู้ที่ยังอยู่ระหว่างการศึกษาได้มีรายได้เพื่อการศึกษา)

พ.ศ. 2496 ได้เริ่มจัดบริการแนะนำในโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

พ.ศ. 2497 ได้เปลี่ยนชื่อ “แผนกการแนะนำการศึกษาและอาชีพ” ของกองเผยแพร่การศึกษารวมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการมาเป็น “ฝ่ายแนะนำการศึกษาและอาชีพ” และย้ายมาสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง

พ.ศ. 2503 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดสัมมนาการแนะนำทางการศึกษาและทางอาชีพขึ้นเพื่อพัฒนาการแนะนำ

และในปีเดียวกันนี้ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการแนะนำอย่างเป็นทางการเป็นปีกแผ่นขึ้นโดยการส่งเจ้าหน้าที่ออกไปแนะนำในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพแก่นักเรียนและนักศึกษาตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่กำลังประสบปัญหาในการเลือกอาชีพและการทำงาน ตลอดจนเผยแพร่เอกสารอาชีพ เช่น “คู่มือการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ” “เอกสารแนะนำอาชีพ” “ข่าวสารอาชีพ” และ “ข่าวสารตลาดแรงงาน” ขึ้น

พ.ศ. 2504 แผนกวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ได้เปิดหลักสูตรปริญญาโทขึ้น โดยเปิดสอนในสาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะนำ

พ.ศ. 2505 กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้ง “คณะกรรมการช่วยริเริ่มการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขึ้น สำหรับโรงเรียนที่จัดเข้าอยู่ในโครงการแนะแนว ได้แก่โรงเรียน วัดบวรนิเวศ โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม โรงเรียนสตรีประเทืองวิทย์ โรงเรียนอำนวยการศิลป์พระนคร และโรงเรียนในส่วนภูมิภาค อีก 5 แห่งที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

และกรมฝึกหัดครูได้จัดอบรมครูเพื่อทำหน้าที่แนะแนวขึ้นที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

พ.ศ. 2507 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาการแนะแนวขึ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้เปิดหลักสูตรแนะแนวในระดับปริญญาโทแล้ว

พ.ศ. 2508 ครุสภาได้มีบทเฉพาะกาล (พ.ศ. 2508-2512) เพื่อกำหนดให้มีตำแหน่ง ผู้ช่วยครูแนะแนวในโรงเรียนขึ้น

พ.ศ. 2510 กองเผยแพร่การศึกษาได้เปิดอบรมเจ้าหน้าที่แนะแนวของโรงเรียน หลักสูตรระยะสั้นและแผนกวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ ได้จัดหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงสาขานแนะแนวขึ้น

พ.ศ. 2515 กองเผยแพร่การศึกษาได้จัดทำหนังสือ เอกสารและคู่มือต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเผยแพร่ไปยังโรงเรียนและครูแนะแนวทั่วไป

ต่อมงานทางด้านแนะแนวได้พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบันนี้มีสถาบันหลายแห่งที่ได้เปิดสอนทางด้านแนะแนวทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท ดังนี้

ระดับปริญญาตรีได้เปิดสอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และวิทยาลัยครูต่าง ๆ

ระดับปริญญาโท ได้เปิดสอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประโยชน์ของการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน

การจัดบริการแนะแนวมีประโยชน์ทั้งต่อนักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียนดังนี้

1. การแนะแนวช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นหนทางไปสู่การวางแผนในอนาคตของตนเองว่าตนเองควรจะเลือกเรียนสาขาใด หรือเลือกอาชีพใดจึงจะเหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของตนเอง

2. การแนะแนวช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาไปถึงขีดสุดของตนเอง เพราะการแนะแนวช่วยให้นักเรียนได้รู้ขอบเขตของตนเองว่าตนเองมีส่วนดีและส่วนบกพร่องตรงจุดใดบ้าง ทำให้นักเรียนกล้าที่จะเผชิญกับความจริงยอมรับในส่วนที่ตนเองยังบกพร่องและพร้อมที่จะปรับปรุงส่วนสิ่งที่ดีอยู่แล้วก็จะได้รับการส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองหรือเกิดความมั่นคงทางจิตใจขึ้น

3. การแนะแนวช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างดี นับตั้งแต่การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางบ้าน เพื่อน และครูที่โรงเรียน เช่น

– สิ่งแวดล้อมทางบ้าน เด็กบางคนมีปัญหาที่เข้ากับพ่อแม่ที่ปกครองแบบเผด็จการไม่ได้เพราะการปกครองของพ่อแม่ขัดกับความต้องการของเด็กโดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นที่ไม่ชอบให้ใครบังคับ ต้องการมีอิสระเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งบางครั้งก็นับว่ามีความยากลำบากมากที่จะไปเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ปกครอง ดังนั้นการแนะแนวจะช่วยชี้แนะแนวทางที่จะให้นักเรียนว่าควรจะปรับตัวอย่างไรจึงสามารถอยู่กับผู้ปกครองได้อย่างมีความสุข

– เพื่อน นักเรียนบางคนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ ได้ซึ่งอาจเนื่องมาจากไม่ชอบนิสัยเพื่อน ๆ ที่ชอบเล่นการพนัน สูบบุหรี่ ไม่สนใจการเรียน เทียวเตร่ หรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างเพศได้ เพราะไม่รู้ว่าจะวางตัวอย่างไร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้การแนะแนวจะช่วยชี้แนะแนวทางให้เห็นว่าควรจะปรับตัวอย่างไร

– ครูและสภาพของโรงเรียน นักเรียนหลาย ๆ คนมักจะมีปัญหากับครูบางคน เช่น ครูที่ไม่ยุติธรรม ลำเอียง สอนไม่ดี ไม่เข้าใจนักเรียน ฯลฯ หรือสภาพของโรงเรียนที่มีห้องเรียนไม่น่าเรียนมีสิ่งรบกวนรอบด้าน เช่น เสียงรถยนต์ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้นักเรียนไม่สนใจการเรียน เบื่อโรงเรียน และหนีเรียน ดังนั้นเป็นหน้าที่ของแนะแนวที่จะช่วยเด็กเหล่านั้นให้สามารถปรับตัวได้

4. การแนะแนวมีส่วนสำคัญในการช่วยให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของการศึกษา ตลอดจนได้รับข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะส่งเสริมการศึกษา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร บริการต่าง ๆ ในโรงเรียน ที่ให้แก่นักเรียนตลอดจนวิธีเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ เป็นต้น

5. บริการแนะแนวได้ช่วยให้ครูได้เข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้นโดยนักแนะแนวจะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กแก่ครูตลอดจนเสนอแนะให้ครูได้สังเกตและศึกษาพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งเมื่อครูเข้าใจนักเรียนดีแล้วจะเป็นการช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่นักเรียนแต่ละคนต่อไป

6. บริการแนะแนวมีส่วนสำคัญในการช่วยครูเพื่อแก้ไขปัญหาการสอนที่เกิดขึ้นรวมทั้งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้

ลักษณะของพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เช่น

— บุคลิกภาพที่ไม่พึงปรารถนา เป็นต้นว่า ความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ซื่อๆ อารมณ์ไม่มั่นคง ก้าวร้าวมาก เห็นแก่ตัว ปรับตัวไม่ได้ ซึ่งลักษณะเหล่านี้ควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข บริการแนะแนวสามารถช่วยได้ ตัวอย่างเช่น เด็กที่ปรับตัวไม่ได้อาจจะให้บริการในรูปแบบของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (group counseling) แก่เด็กเหล่านั้น เด็กที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง อาจจะช่วยให้ได้โดยในชั่วโมงกิจกรรมสำรวจครูควรจัดกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กได้ค้นหาความสามารถหรือความถนัดของตนเอง และครูอาจหางานที่นักเรียนผู้นั้นถนัดได้กระทำ หรือให้นักเรียนได้เข้าร่วมในหลักสูตรตามความสนใจและความสามารถของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในกิจกรรมเหล่านั้น ดังนั้นนักเรียนก็จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งเท่ากับช่วยให้นักเรียนเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองขึ้นทีละน้อย นอกจากนั้นครูแนะแนวต้องหาโอกาสให้นักเรียนได้แสดงผลงานของตนต่อเพื่อน ๆ ก็จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

— การเรียนอ่อนของนักเรียนรวมทั้งไม่รู้จักแบ่งเวลาและไม่รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ บริการแนะแนวช่วยได้โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เช่น ในกรณีที่เด็กเรียนอ่อนในบางวิชา ครูแนะแนวอาจจะจัดในรูปของแนะแนวหมู่เกี่ยวกับวิธีเรียนที่มีประสิทธิภาพหรือจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมในบางวิชา ในกรณีที่นักเรียนไม่รู้จักแบ่งเวลาหรือไม่รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ครูแนะแนวจะช่วยแก้ปัญหาโดยการฝึกให้เด็กทำตารางเวลาของตนเอง หรือมีการอภิปรายเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หรือสนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความถนัดของเด็กแต่ละคน เป็นต้น

ประเภทของการแนะแนว

ในการแนะแนวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกันดังนี้

1. การแนะแนวด้านการศึกษา (Educational Guidance) เป็นบริการที่จะช่วยแนะแนวทางในด้านการเรียนของนักเรียนว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้เขาได้พัฒนาความสามารถการเรียนของตนและได้รับความสำเร็จมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. การแนะแนวด้านอาชีพ (Vocational Guidance) เป็นบริการที่จะช่วยแนะแนวให้นักเรียนเตรียมตัวเพื่อเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนเอง

และหาแหล่งของงานรวมทั้งช่วยให้คำแนะนำ ในการที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อความก้าวหน้าและมั่นคงในหน้าที่การงานของตนตลอดไป

3. การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Guidance) เป็นบริการที่จะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองและสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อย่างไรก็ตามควรระลึกอยู่เสมอว่าการแนะแนวทั้ง 3 ประเภทใหญ่ ๆ นั้นมิได้แยกจากกันอย่างเด็ดขาดแต่จะต้องบริการไปพร้อม ๆ กันเสมอ ๆ

บริการต่างๆ ในการแนะแนว

การแนะแนวในโรงเรียนควรประกอบด้วยบริการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service)
2. บริการสนเทศ (Information Service)
3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service)
4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service)
5. บริการติดตามผล (Follow up Service)

1. **บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service)** เป็นบริการที่จัดขึ้นในรูปของการศึกษาหาข้อมูล และรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนักเรียน ทั้งในด้านประวัติครอบครัว นิสัยใจคอ บุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้นักแนะแนวและครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตลอดจนใช้ข้อมูลเหล่านี้ช่วยในการให้คำปรึกษาหรือแก่นักเรียนในการที่จะป้องกัน แก้ไขและส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตามความสามารถของตนเองให้มากที่สุดทั้งในด้านการเรียนและการปรับตัวให้เข้ากับสังคม

สำหรับกลวิธีที่ใช้สำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 กลวิธีที่ไม่ใช้แบบทดสอบ (Non-testing Techniques) ซึ่งได้แก่

1.1.1 การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมในสภาพการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ในขณะที่เด็กกำลังนั่งเรียนอยู่ในห้องเรียน ขณะเล่น

1.1.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บข้อมูลที่ต้องการความลึกซึ้งและเป็นสิ่งที่เด็กไม่ต้องการเปิดเผยเป็นลายลักษณ์อักษร

1.1.3 กลวิธีสังคมมิติ (Sociometric Techniques) เป็นการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานะของนักเรียนที่ศึกษาในกลุ่มเพื่อนและลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่ม

1.1.4 การเก็บข้อมูลโดยศึกษาจากผลงานต่าง ๆ ของนักเรียนซึ่งได้แก่

— อัตชีวประวัติ (Autobiography) เป็นการเขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ของตนเองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแผนการในอนาคต

— เรียงความ (Composition) เป็นการเขียนเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการมองโลกและเจตคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

— บันทึกประจำวัน (Diary Record) เป็นการทำให้ผู้ศึกษารู้จักนักเรียนมากยิ่งขึ้นว่าในแต่ละวันนักเรียนได้ทำกิจกรรมใดบ้าง และนักเรียนมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรต่อกิจกรรมที่ตนทำ

1.1.5 การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามดังต่อไปนี้คือ

— แบบสอบถามความสนใจ (Pupil's Interest Record) ซึ่งทำให้ทราบว่านักเรียนมีความสนใจในเรื่องใดทั้งด้านสาขาวิชาที่จะเรียนและอาชีพ

— แบบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยการให้นักเรียนเติมประโยคที่กำหนดมาให้สมบูรณ์ เช่น

ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อ...

ข้าพเจ้าไม่ชอบคนที่...

ข้าพเจ้าภูมิใจเกี่ยวกับ...

ข้าพเจ้ากลัวเมื่อ...

ฯลฯ

— แบบสอบถามความนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเอง (I am a Person Who) เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับความนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเอง และจะได้พิจารณาว่านักเรียนผู้นั้นได้พิจารณาตนเองถูกต้องตามข้อเท็จจริงหรือไม่เพียงใด

1.1.6 การรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระเบียบสะสม (Cumulative Record) ซึ่งระเบียบสะสมนี้จะบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนนับตั้งแต่เริ่มเข้ามาเรียนในโรงเรียนจนกระทั่งจบการศึกษา ดังนั้นระเบียบสะสมจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักแนะแนวได้เห็นภาพพจน์เกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนทั้งด้านร่างกาย สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน อารมณ์และสังคม

1.1.7 การศึกษาเป็นรายกรณี (Case Study) เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลแต่ละบุคคลอย่างละเอียด โดยมีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นด้วย วิธีต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การใช้แบบทดสอบ การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น ทั้งจาก

ตัวบุคคลนั่นเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องเช่น พ่อแม่ พี่น้อง ครู และเพื่อน ๆ และเมื่อได้ข้อมูลมากพอสมควรแล้วก็จะมีการตีความหมายของพฤติกรรมเพื่อทำการวินิจฉัยหาสาเหตุของปัญหานั้น แล้วจึงทำการแก้ปัญหา ป้องกันปัญหา รวมทั้งพัฒนาความสามารถของบุคคลนั้นแล้วแต่กรณี และอันดับสุดท้ายก็คือจะต้องมีการติดตามผลหลังจากที่ให้ความช่วยเหลือไปแล้วว่าได้ผลมากน้อยเพียงใดต่อไป

1.2 กลวิธีที่ใช้แบบทดสอบ (Testing Techniques) ได้แก่

1.1.1 แบบทดสอบทางด้านสติปัญญา (General Intelligence Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถในการเรียนรู้ การคิดอย่างมีเหตุผล แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

แบบทดสอบที่นิยมใช้กันคือ

– แบบทดสอบของสแตนฟอร์ดบิเนท์ที่ได้รับการปรับปรุงครั้งล่าสุดในปี ค.ศ. 1960 (Revised Stanford Binet Intelligence Scale) โดยเทอร์แมนและเมอร์ริลล์ (Terman and Merrill)

– แบบทดสอบของเวคส์เลอร์ ซึ่งมีอยู่ 2 ชุดคือ ชุดสำหรับเด็กอายุระหว่าง 6-15 ปี ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า WISC (Wechsler Intelligence Scale for Children) และสำหรับผู้ที่มียุระหว่าง 16-64 ปี ซึ่งเรียกว่า WAIS (Wechsler Adult Intelligence Scale)

1.2.2 แบบทดสอบทางด้านสัมฤทธิ์ผล (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อวัดผลสำเร็จทางการเรียนในด้านเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เช่น ทางด้านคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เคมี ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

1.2.3 แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดศักยภาพของบุคคลในการเรียนรู้หรือฝึกฝนทักษะบางอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ (English and English, 1970) จากแบบทดสอบนี้ทำให้รู้ว่านักเรียนแต่ละคนมีความถนัดทางด้านใด ตัวอย่างของแบบทดสอบถนัดที่ใช้กันแพร่หลายได้แก่

– แบบทดสอบ ดี.เอ.ที. (D.A.T. = Differential Aptitude Test) ซึ่งใช้วัดความสามารถทางภาษา การคิดเหตุผลทางตัวเลข การคิดเหตุผลเชิงนามธรรม การคิดเหตุผลเชิงกล มิติสัมพันธ์ ความแม่นยำ และความแม่นยำเชิงเสมือน

– แบบทดสอบความถนัดทางดนตรีของซีชอร์ (Seashore Measures of Musical Talents)

1.2.4 แบบสำรวจความสนใจ (Interest Inventories) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อสำรวจดูว่าบุคคลแต่ละคนมีความสนใจทางด้านใดบ้าง เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาวางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพต่อไป ตัวอย่างของแบบสำรวจความสนใจได้แก่แบบสำรวจ

ความสนใจของคูเดอร์ (Kuder Preference Record)

1.2.5 แบบทดสอบบุคลิกภาพ (Personality Inventories) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดพฤติกรรมต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล นับตั้งแต่ลักษณะของการปรับตัวทางอารมณ์ ลักษณะการเก็บตัว แสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง การกล้าแสดงออก มนุษย์สัมพันธ์กับผู้อื่น ตลอดจนการมองโลกในแง่ดีหรือแง่ร้ายของแต่ละบุคคล ฯลฯ ตัวอย่างของแบบทดสอบบุคลิกภาพได้แก่แบบสำรวจบุคลิกภาพ M.M.P.I (Minnesota Multiphasic Personality Inventory) Rorschach Ink Blot Test และ T.A.T (Thematic Apperception Test) เป็นต้น

2. บริการสนเทศ (Information Service) เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อให้ข้อมูลหรือข้อสนเทศต่าง ๆ แก่นักเรียนทั้งทางด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และการปรับตัวในสังคม ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจที่จะวางแผนการในชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสมทั้งทางด้านการเรียน การเลือกอาชีพ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพต่าง ๆ และรู้จักที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อเสนอนั้นครูแนะแนวสามารถจัดในรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่น การจัดเอกสารไว้ในมุมหนึ่งของห้องแนะแนว การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ การปัจฉิมนิเทศนักเรียนที่กำลังจะจบการศึกษา การเชิญวิทยากรมาบรรยายในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ การจัดศึกษานอกสถานที่ จัดฉายภาพยนตร์ ตลอดจนการจัดวันอาชีพ (Career day) เป็นต้น

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลโดยมีการพบปะกันระหว่างผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) และผู้มาขอรับคำปรึกษา (Counselee หรือ Client) เพื่อช่วยให้ Counselee ได้เข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม และสามารถตัดสินใจ แก้ปัญหา ตลอดจนวางแผนในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยตนเอง ซึ่งการให้คำปรึกษานี้อาจจะบริการเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ด้วยเทคนิคต่าง ๆ ดังนั้น Counselor จะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญหรือได้รับการฝึกฝนมาทางด้านนี้โดยเฉพาะ

สำหรับเทคนิคในการให้คำปรึกษานั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน Counselor จะใช้วิธีใดจะขึ้นอยู่กับความสามารถของ Counselor และลักษณะของปัญหาของ Counselee ด้วยเช่น

3.1 วิธีให้คำปรึกษาแบบนำทาง (Directive Counseling) เป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาจะชี้ให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ กันหลาย ๆ อย่าง แล้วให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้ตัดสินใจเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่งด้วยตนเอง หรือเรียกวิธีนี้ว่าเป็นแบบผู้ให้คำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (Counselor Centered Approach) นั้นเอง ผู้ที่นำวิธีการเช่นนี้มาใช้ได้แก่ อี.จี. วิลเลียมสัน (E.G. Williamson) และโดนัลด์ จี. แพตเตอร์สัน (Donald G. Patterson)

3.2 วิธีให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง (Non-directive Counseling) หรือเรียกว่าการให้คำปรึกษาแบบผู้มาขอรับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (Client-Centered Counseling) กล่าวคือผู้ให้คำปรึกษาจะไม่เน้นการให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ แก่ผู้มาขอคำปรึกษา แต่จะเน้นที่การรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของผู้มาขอรับคำปรึกษาที่มีต่อข้อมูลต่าง ๆ หรือสิ่งแวดล้อมและที่มีต่อตนเอง ดังนั้นวิธีนี้ผู้มาขอคำปรึกษาจะมองเห็นแนวทางด้วยตนเอง สำหรับผู้นำวิธีนี้มาใช้ได้แก่ คาร์ล อาร์ รोजเจอร์ (Carl R. Rogers)

3.3 วิธีให้คำปรึกษาแบบรวม (Eclectic Counseling) เป็นวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาใช้ทั้งวิธีให้คำปรึกษาแบบนำทางและแบบไม่นำทาง เช่นในระยะเริ่มต้นผู้ให้คำปรึกษาอาจจะปล่อยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้ระบายอารมณ์ของตนก่อนโดยผู้ให้คำปรึกษาจะให้ความสนใจในความต้องการและความรู้สึกของผู้มาขอรับคำปรึกษาซึ่งเป็นการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง แต่บางขณะผู้มาขอรับคำปรึกษาเองก็มีความต้องการที่จะได้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยในการตัดสินใจของตน ซึ่งในช่วงนี้นับว่าเป็นการให้คำปรึกษาแบบนำทางจึงจะเหมาะ แต่อย่างไรก็ตามผลสุดท้ายผู้ให้คำปรึกษาต้องพยายามกระตุ้นให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้ตัดสินใจวางแผนอนาคตของตนเองด้วยตนเองมากที่สุด สำหรับผู้ที่ได้นำวิธีการเช่นนี้มาใช้ได้แก่ เฟรดเดอริก ซี. ทอร์น (Frederick C. Throne)

นอกจากนี้ในการให้คำปรึกษานั้นผู้ให้คำปรึกษาจำเป็นจะต้องฝึกฝนเทคนิคต่าง ๆ อีกมากมายซึ่งไม่ขอกล่าวรายละเอียดในที่นี้

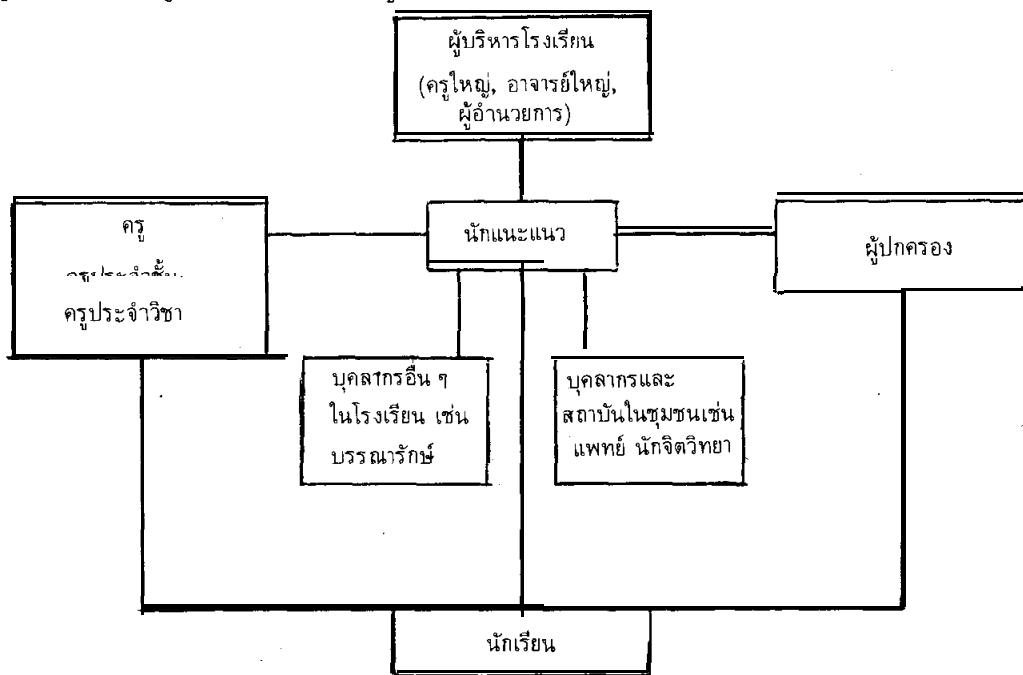
4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) เป็นบริการที่จัดขึ้น เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ตัดสินใจเลือกวิชาเรียนตามความสนใจและความถนัด เพื่อวางแผนในการเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง นอกจากนี้บริการนี้อาจช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่และมีความขัดสนได้ทำงานในระหว่างเรียนหรือเมื่อปิดภาคเรียน ส่วนนักเรียนที่กำลังใกล้จะจบการศึกษา บริการนี้สามารถช่วยเหลือในเรื่องของการแนะนำวิธีการสมัครงาน แหล่งของงาน ตลอดจนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

5. บริการติดตามผล (Follow up Service) เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อตรวจสอบว่าการช่วยเหลือนักเรียนที่เคยมารับบริการแนะนำนั้นทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด หรือต้องช่วยเหลือเพิ่มเติมต่อไปหรือไม่และอย่างไรบ้าง ตลอดทั้งบริการนี้จะเป็นการประเมินผลบริการแนะนำว่าบริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียนนั้นได้ผลมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังมีการติดตามผลถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนต้องออกเรียนกลางคันและมีการติดตามผลนักเรียนที่จบออกไปจากโรงเรียนด้วยว่ามีปัญหาในการศึกษาต่อ การปรับตัว หรือประกอบอาชีพหรือไม่ อย่างไร

สำหรับวิธีการติดตามผลนั้นอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถามกับนักเรียน ผู้ปกครอง หรือจากบุคลากรต่างๆ ในโรงเรียนก็ได้ ซึ่งนับว่าบริการนี้เป็นบริการที่มีความสำคัญต่อ งานแนะแนวเป็นอันมาก

บทบาทครูในโรงเรียนกับการแนะแนว

จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลเพื่อให้ เขาเข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม และสามารถตัดสินใจด้วยตนเองในการที่จะป้องกัน แก้ปัญหา ตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน แต่การที่จะช่วยให้บริการแนะแนว ซึ่งมีกระบวนการช่วยเหลืออันซับซ้อนสามารถสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายได้นั้น ต้องได้รับความ ร่วมมือร่วมใจและเสียสละจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย หรือเรียกว่าต้องมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม หรือเป็นกลุ่มนั่นเอง บุคลากรที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ครูแนะแนว นักจิตวิทยา แพทย์ ผู้ปกครอง ตลอดจนตัวนักเรียนเอง แต่อย่างไรก็ตามในที่นี้ จะกล่าวถึงเฉพาะบุคลากรที่มีหน้าที่อยู่ในโรงเรียนเท่านั้นซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และครูแนะแนว

แผนภาพแสดงการประสานงานแนะแนวระหว่างบุคลากรต่างๆ

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนในที่นี้อาจหมายถึง ผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ก็ได้ ซึ่งนับว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทต่องานแนะแนวมาก เพราะถ้าหากว่าผู้บริหารไม่สนับสนุนหรือมองไม่เห็นความสำคัญของการแนะแนวตั้งแต่ต้นแล้วก็จะทำให้การบริหารแนะแนวดำเนินไปได้ยาก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทต่อบริการแนะแนวดังนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์และขอบข่ายของบริการแนะแนว รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญความจำเป็นของบริการนี้และให้การสนับสนุนในการที่จะช่วยให้งานบริการแนะแนวได้พัฒนาไปให้มากที่สุด
2. กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดบริการแนะแนวเพื่อวางแผนในการสรรหา อัตรากรุแนะแนวและบรรณจุผู้ที่มีความรู้ทางการแนะแนว หรือมีประสบการณ์ตลอดทั้งต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม เช่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สนใจงานแนะแนว รักษาความลับได้ เป็นต้น มาร่วมงานแนะแนว
3. จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเป็นห้องแนะแนว รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในงานบริการนี้ด้วย เช่น ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์เกี่ยวกับการแนะแนว และเจ้าหน้าที่ที่จะมาช่วยเกี่ยวกับการบริการแนะแนว เป็นต้น
4. เป็นผู้ริเริ่มประชุมชี้แจงแก่คณะครูในโรงเรียนตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนให้เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดบริการแนะแนว ในโรงเรียนขึ้น โดยร่วมมือกับหัวหน้าฝ่ายแนะแนว
5. จัดตารางเวลาของโรงเรียนไว้สำหรับงานแนะแนว เช่น จัดให้มีชั่วโมงกิจกรรมสำรวจหรือชั่วโมงแนะแนวในแต่ละสัปดาห์ จัดเวลาสำหรับกิจกรรมพิเศษ เช่น สัปดาห์แนะแนว การศึกษาต่อ จัดวันอาชีพ เป็นต้น
6. เป็นผู้ประสานงานและช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินการแนะแนว เช่น ช่วยในการประชาสัมพันธ์หน่วยแนะแนว ช่วยในการติดต่อกับบุคลากร สถาบันต่าง ๆ ในชุมชนและผู้ปกครองของนักเรียนที่จะให้ความร่วมมือกับบริการแนะแนวให้มากที่สุด
7. ช่วยเหลือในการประเมินผลงานของโครงการแนะแนว
8. ให้กำลังใจและสนับสนุนให้ผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการแนะแนว ตลอดจนได้มีโอกาสศึกษาต่อทางการแนะแนวด้วย

บทบาทของครูประจำชั้น

ครูประจำชั้นควรมีบทบาทดังนี้

1. ร่วมมือกับหน่วยแนะแนวในการจัดกิจกรรมประจำห้องเรียนและเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับบริการแนะแนวเมื่อโรงเรียนจัดขึ้น
2. ช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการแนะแนว รวมทั้งปลุกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่องานแนะแนว และสนับสนุนให้นักเรียนเข้ารับบริการด้วย
3. จัดส่งนักเรียนที่สมควรได้รับบริการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มไปยังหน่วยแนะแนว รวมทั้งให้ความร่วมมือในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อช่วยเหลือนักเรียนเหล่านั้นด้วย
4. ร่วมมือกับหน่วยแนะแนวในการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนทุก ๆ ด้านไม่เฉพาะทางด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเท่านั้น ด้วยกลวิธีต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ในระเบียบสะสมสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในการป้องกัน วินิจฉัยปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของนักเรียนและติดตามผลต่อไป
5. ติดต่อกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างทางบ้านกับโรงเรียนในการที่จะช่วยแนะแนวที่ถูกต้องแก่นักเรียน
6. ให้ความร่วมมือกับแนะแนวในการประเมินผลบริการแนะแนว
7. ปลุกฝังเจตคติและค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียน ศิลปกรรม จรรยา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทบาทของครูประจำวิชา

ครูประจำวิชาควรมีบทบาทดังนี้

1. ในการเรียนการสอนครูควรสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน อย่าพยายามสร้างความตึงเครียดให้เกิดขึ้น เพราะจะมีผลต่ออารมณ์ของนักเรียน
2. ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนและเรียนอ่อน
3. ช่วยเหลือให้นักเรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับความถนัดและความสามารถของตนเองในสาขาที่เรียนอยู่
4. ให้ความสนใจในตัวนักเรียนและร่วมปรึกษาหารือกับครูประจำชั้นหรือครูแนะแนวเกี่ยวกับนักเรียนที่มีปัญหา
5. พยายามสอดแทรกข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษาและสังคมในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้นักเรียนไปค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูล
6. ให้ความร่วมมือกับแนะแนวในการประเมินผลงานบริการแนะแนว

บทบาทของนักแนะแนว

นักแนะแนวควรมีบทบาทดังนี้

1. จัดบริการแนะแนวให้แก่นักเรียนทั้ง 5 บริการ อันได้แก่

- บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยกลวิธีต่าง ๆ
- บริการสนเทศทั้งทางด้านการศึกษา อาชีพ และสังคม
- บริการให้คำปรึกษาทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
- บริการจัดวางตัวบุคคลทั้งทางการศึกษา อาชีพ เป็นต้น และ
- บริการติดตามผลนักเรียนที่ได้รับบริการแนะแนวไปแล้ว

2. เป็นผู้ประสานงานกับผู้บริหารของโรงเรียนในการวางแผนเกี่ยวกับงานแนะแนว ทั้งในด้านงบประมาณที่จะใช้ในการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ที่ต้องใช้เกี่ยวกับการแนะแนว และอัตราที่จะบรรจุบุคลากรทางแนะแนวให้เพียงพอ เพื่อจัดมอบให้ความรู้แก่บุคคลในโรงเรียน เกี่ยวกับบริการแนะแนว เพื่อช่วยให้งานแนะแนวสามารถดำเนินไปได้อย่างดี

3. เป็นผู้ประสานงานกับครูและบุคลากรในโรงเรียนได้แก่

– ประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจเกี่ยวกับบริการแนะแนว เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับงานแนะแนว เช่น เข้าใจถึงลักษณะและประโยชน์ของงานแนะแนว รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทของตนเองที่ควรปฏิบัติเพื่อประโยชน์ต่อการบริการแนะแนวของโรงเรียน

- สนับสนุนให้ครูมาใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ฝ่ายแนะแนวรวบรวมไว้ให้มากที่สุด
- ให้ความช่วยเหลือแก่ครูในการจัดกิจกรรมประจำห้องเรียน
- สนับสนุนให้ครูส่งนักเรียนมารับบริการแนะแนว และขอความร่วมมือจากครูในการเข้าร่วมปรึกษาหารือหรือเพื่อไขปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วย
- เสนอข้อมูลต่าง ๆ ที่ฝ่ายแนะแนวรวบรวมไว้ให้แก่ครูทราบ เช่น แนวโน้มของอาชีพที่ตลาดต้องการ จำนวนนักเรียนที่ศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เป็นต้น

4. เป็นผู้ประสานงานกับผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่

– ประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับบริการแนะแนวรวมทั้งขอความร่วมมือในบางโอกาส เช่น เชิญมาเป็นวิทยากร เป็นต้น

— ให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียน เช่น พัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าใจในเด็กของตนในการที่จะเลือกวิชาเรียนเพื่อศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนต่อไป

— ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในตลาดแรงงานว่าแนวโน้มในอนาคต ตลาดต้องการแรงงานชนิดใด หรือ ควรจะประกอบอาชีพชนิดใดจึงจะทำให้มีงานทำ รวมทั้งแต่ละอาชีพนั้นมีลักษณะอย่างไร ผู้ที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ ควรมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง

— เชิญผู้ปกครองมาปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาของเด็ก

5. เป็นผู้ประสานงานกับบุคลากรและสถาบันในชุมชนโดยการติดต่อในเรื่องของการเชิญบุคลากรจากภายนอก โรงเรียนมาเป็นวิทยากรเฉพาะด้าน หรือส่งนักเรียนไปหาความรู้จากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในชุมชน หรืออาจส่งนักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ ไปยังสถาบันที่มีผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น ไปพบแพทย์ จิตแพทย์ และนักกฎหมาย เป็นต้น

6. เป็นผู้ประเมินผลงานแนะแนวและการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำเสนอให้ผู้บริหารบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนตลอดจนผู้ปกครองได้ทราบเพื่อจะได้หาทางปรับปรุงบริการต่าง ๆ ทั้งของแนะแนวและของโรงเรียนให้ดีขึ้น

7. เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานแนะแนวให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และ บุคลากรในสถาบันในชุมชนได้ทราบ เช่น จัดสัปดาห์แนะแนว จัดปฐมนิเทศ เผยแพร่ความรู้ในรูปแบบจุลสาร วารสาร หรือ เขียนบทความออกทางวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรงที่สุดก็คือ นักแนะแนวหรือครูแนะแนว แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายด้วยกัน ในฐานะที่เราเป็นครูซึ่งอาจจะเป็นครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา ซึ่งนับว่าเป็นบุคคลที่ค่อนข้างจะได้มีโอกาสใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนมากกว่านักแนะแนวหรือครูแนะแนว ดังนั้นเราก็ควรจะให้ความร่วมมือกับครูแนะแนวให้มากที่สุด และในปัจจุบันนี้จะพบว่า ตำแหน่งครูแนะแนวในโรงเรียนนั้นมีน้อยมาก และไม่มีโอกาสได้ตำแหน่งเพิ่มเพราะขาดงบประมาณ ดังนั้นตามโรงเรียนต่าง ๆ จึงมักจะเปลี่ยนครูที่ทำหน้าที่สอนประจำวิชาต่าง ๆ อยู่มาช่วยงานทางด้านแนะแนวด้วย ด้วยเหตุนี้ครูจึงควรจะได้ทราบว่า ถ้าหากว่า ผู้เป็นครูจำเป็นต้องถูกคัดเลือกให้มาทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวด้วยนั้น ควรจะได้พิจารณาว่า จะมีความเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ อย่างไรดังนี้

คุณสมบัติของนักแนะแนวหรือครูแนะแนว

ผู้ที่จะเป็นครูแนะแนวนั้น นอกจากจะมีบทบาทตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ควรจะมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับงาน ดังนี้

1. มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานแนะแนว
2. เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้สึกเป็นมิตรกับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ไม่ว่าผู้นั้นจะมีฐานะเศรษฐกิจทางสังคมอย่างไรก็ตาม
3. มีสุขภาพจิตดี มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ที่มั่นคงสามารถเผชิญปัญหาได้โดยไม่ตีโพยตีพายเกินกว่าเหตุ
4. เป็นผู้ที่มีความเห็นใจ มีความจริงใจไม่เสแสร้ง มีความเมตตา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
5. เป็นคนที่มีเหตุผล กล่าวคือ สามารถเข้าใจปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง เข้าใจที่มาของสาเหตุของปัญหาและวินิจฉัยหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล
6. เป็นนักฟังที่ดี มีศิลป์ในการพูด รวมทั้งมีความรู้สึกไวและเข้าใจต่อความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น
7. เป็นคนขยัน หมั่นหาความรู้อยู่เสมอ รวมทั้งขยันอดทนในการทำงานโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย
8. รักษาความลับของนักเรียนได้

สรุป

— “การแนะแนว” เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลเพื่อให้เขาเข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม และสามารถตัดสินใจด้วยตนเองในการที่จะป้องกัน แก้ปัญหาตลอดจนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน

— การแนะแนวได้เริ่มมีขึ้นเป็นครั้งแรกโดยแฟรงค์ พาร์สันส์ และ แฟรงค์ พาร์สันส์ นี้เองที่ได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ

— การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนนั้นจะมีประโยชน์ทั้งต่อนักเรียน ครู และ ผู้บริหารโรงเรียน

— การแนะแนวแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การแนะแนวด้านการศึกษาด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

— บริการแนะแนวที่มีความสำคัญและควรจัดขึ้นในโรงเรียนมีอยู่ 5 บริการด้วยกัน คือ บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผล

– ในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทั้งหลาย ทั้งภายในโรงเรียนและสถาบันในชุมชน สำหรับในโรงเรียน บุคลากรที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูประจำชั้น ครูประจำวิชาและครูแนะแนว ดังนั้นบุคลากรเหล่านั้นต้องรู้ถึงบทบาท ของตนเองด้วยว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรจึงช่วยให้การแนะแนวในโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี

คำถามท้ายบทที่ 11

1. จงให้ความหมายของคำว่า “การแนะแนว” มาตามที่ท่านทราบ
2. จงกล่าวถึงประวัติการแนะแนวในประเทศไทยมาอย่างย่อ ๆ
3. การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนให้ประโยชน์ต่อนักเรียน ครูและผู้บริหารโรงเรียน อย่างไรบ้าง จงอธิบายเป็นข้อ ๆ
4. การแนะแนวมีกี่ประเภท อะไรบ้าง
5. ท่านคิดว่าการจัดบริการแนะแนวควรจะมีบริการด้านใดบ้าง อย่างไร จงอธิบาย
6. ท่านคิดว่า ครูในโรงเรียนมีบทบาทต่อการให้บริการแนะแนวอย่างไรบ้าง จงอธิบายมาพอสังเขป